

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหัวหินในบทที่ 4 การวิเคราะห์การจัดการขยะในปัจจุบันของเทศบาล และบทที่ 5 ปัญหาการจัดการขยะในเทศบาล เนื่องจากผลการศึกษาทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์ กล่าวคือ ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เกี่ยวเนื่องถึงประสิทธิภาพในการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหัวหิน ดังนั้น ในการศึกษาบทนี้จึง ได้ผนวกเอาปัญหาทั้งสองส่วนเพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุ เพื่อเสนอแนะแนวทาง แก้ไขโดยชุมชนต่อไป

สภาพปัญหาจากการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหัวหิน จากการวิเคราะห์สามารถสรุป ประเด็น-สภาพปัญหา สาเหตุ และบริเวณที่เกิดปัญหา ดังแสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 สภาพปัญหาในย่านพาณิชยกรรม

สภาพปัญหา	บริเวณที่เกิด	สาเหตุ	ข้อมูล
- ภาชนะเก็บ ขยะที่ไม่เพียงพอ	- บริเวณตลาดจัดรถไฟ - ถนนดำเนินเกษม - ถนนอำนวยการ - ถนนพระปกเกล้า	- ปริมาณขยะมีมาก - ภาชนะเก็บกักขยะที่ใช้ไม่ถูก ลักษณะ	- แบบสอบถาม - สังเกต - สัมภาษณ์
- การเก็บขยะกีด ขวางทาง จราจร	- ถนนเดชาอนุชิต - ถนนสระสง - ถนนพระปกเกล้า - ซอยหัวหินทันสมัย	- ถนนคับแคบ ถนนบางเส้นเป็น การ เติมนรถทางเดียว (One Way)	- แบบสอบถาม
- ความล่าช้าใน เก็บขนขยะ ออกจากพื้นที่	- บริเวณทั่วไป	- พนักงานเก็บขนขยะออกปฏิบัติ งานช้ากว่าตารางการเริ่ม ปฏิบัติงาน - พนักงานทำการคัดแยกขยะ ระหว่างทำการเก็บขน	- สังเกต - สัมภาษณ์

ที่มา : จากการศึกษา (ผู้วิจัย, 2547)

ตารางที่ 6.1 สภาพปัญหาในย่านพาณิชย์กรรม (ต่อ)

สภาพปัญหา	บริเวณที่เกิด	สาเหตุ	ข้อมูล
- ไม่มีการคัดแยกขยะ	- บริเวณทั่วไป	- การจัดงานวางถังขยะในพื้นที่บางส่วนใหญ่เป็นถังแบบเดียวกัน โดยไม่ได้จัดถังรองรับเพื่อการแยกประเภทของขยะ	- แบบสอบถาม - สังเกต
- ขยะตกค้างในพื้นที่	- ถนนเดชาอนุชิต - ตลาดจักรไชย	- การค้าขายตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะบริเวณถนนเดชาอนุชิตจะมีตลาด ได้รูงคอยให้บริการในตอนกลางวัน	- สัมภาษณ์ - สังเกต
- ถังขยะบริเวณตลาดสดไม่สัมพันธ์กับปริมาณขยะที่เกิดขึ้น	- ตลาดล่าง (ตลาดจักรไชย) - ตลาดบน	- เนื่องจากถังไม้ไผ่ที่ใช้เก็บขยะบริเวณตลาดสดมีขนาดเล็กทำให้ไม่เพียงพอต่อการรับขยะที่เกิดขึ้นในปริมาณมากได้	- สัมภาษณ์ - สังเกต

ที่มา : จากการศึกษา (ผู้วิจัย, 2547)

ตารางที่ 6.2 สภาพปัญหาในย่านที่อยู่อาศัย

สภาพปัญหา	บริเวณที่เกิด	สาเหตุ	ข้อมูล
- ประชาชนกำจัดขยะเอง	- ชุมชนบ่อฝ้าย - ชุมชนสมอโพรง - ชุมชนพร้อมมิตรพัฒนา - ชุมชนทุ่งยายอึ้ง - ชุมชนบ้านใหม่ห้วยนา	- ปริมาณขยะมีมาก - ภาชนะที่เก็บกักไม่ถูกสุขลักษณะ	- แบบสอบถาม - สัมภาษณ์ - สังเกต
- ไม่มีการคัดแยกขยะ	- บริเวณทั่วไป	- การจัดวางถังขยะในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นถังแบบเดียวกัน โดยไม่ได้จัดถังขยะรองรับเพื่อการแยกประเภทของขยะ	- แบบสอบถาม - สัมภาษณ์ - สังเกต
- ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ	- ชุมชนทั่วไป	- ถังขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้ตามจุดต่างๆ อยู่ไกล	- แบบสอบถาม - สัมภาษณ์ - สังเกต

ที่มา : จากการศึกษา (ผู้วิจัย, 2547)

ตารางที่ 6.2 สภาพปัญหาในย่านที่อยู่อาศัย (ต่อ)

สภาพปัญหา	บริเวณที่เกิด	สาเหตุ	ข้อมูล
- ปัญหาขยะตกค้างบริเวณตลาดสดชุมชน	- ชุมชนทางรถไฟ - ชุมชนประชาสามัคคี - ชุมชนทุ่งยายอึ้ง - ชุมชนประชา ร่วมจิตต์	- ไม่มีการเก็บขยะในช่วงเวลาเย็นโดยเฉพาะบริเวณที่ค้าขายในชุมชน	- แบบสอบถาม - สัมภาษณ์ - สังเกต
- ขยะประเภทกิ่งไม้ เศษวัสดุก่อสร้างตกค้างเป็นจำนวนมาก	- ชุมชนทั่วไป	- รถเก็บขยะของเทศบาลไม่สามารถทำการเก็บขนไปได้หมดเนื่องจากขยะมีมากและขนาดใหญ่	- สัมภาษณ์ - สังเกต

ที่มา : จากการศึกษา (ผู้วิจัย, 2547)

ตารางที่ 6.3 สภาพปัญหาในย่านชายทะเล

สภาพปัญหา	บริเวณที่เกิด	สาเหตุ	ข้อมูล
- มีขยะตกค้างในพื้นที่	- ชุมชนแนบแคหาสน์ - ชุมชนสมอเรียง - ชุมชนเขาตะเกียบ - ชุมชนศาลเจ้าพ่อเสือ - ชุมชนเขาเต่า - ชุมชนวัดไถลกังวล	- ถึงขยะมีไม่เพียงพอ - การเข้าถึงพื้นที่ยากลำบากเนื่องจากเทศบาลหัวหินไม่มีถนนเลียบชายหาด	- แบบสอบถาม - สัมภาษณ์ - สังเกต
- การเก็บขยะกีดขวางทางจราจร	- ถนนพูนสุข - ถนนบิณฑบาต - ถนนเดชานูชิต - ถนนแนบแคหาสน์ (บางจุด) - ถนนนเรศดำรินทร์	- ถนนคับแคบ - ถนนเดินรถทางเดียว (One Way)	- แบบสอบถาม

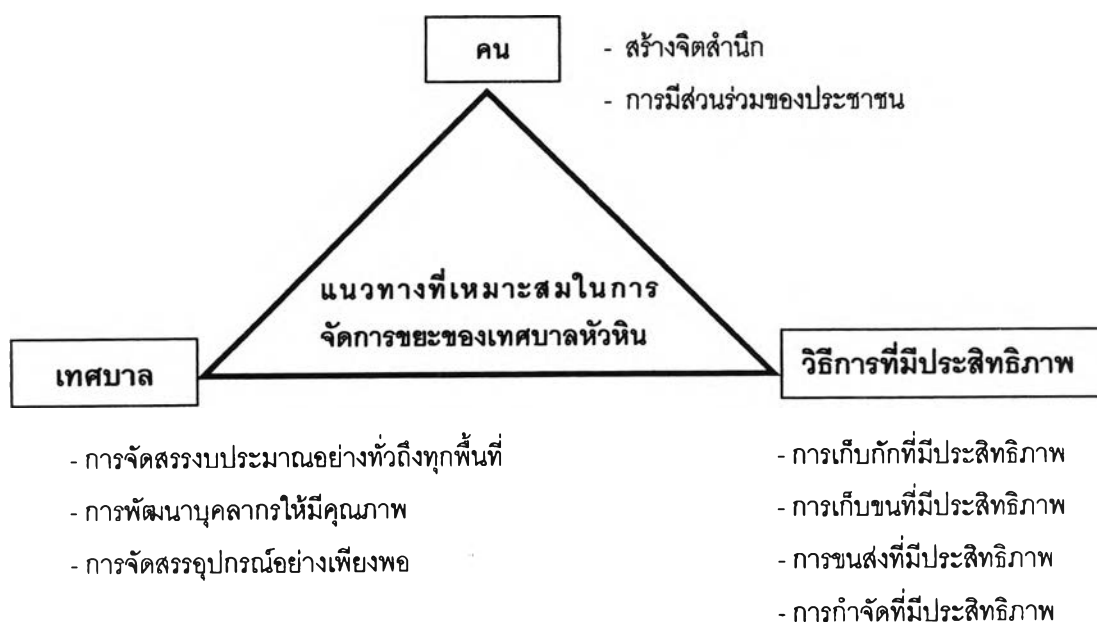
ที่มา : จากการศึกษา (ผู้วิจัย, 2547)

ตารางที่ 6.3 สภาพปัญหาในย่านชายทะเล (ต่อ)

สภาพปัญหา	บริเวณที่เกิด	สาเหตุ	ข้อมูล
- นักท่องเที่ยวทิ้งขยะ ลงบนถนน ทางเดิน เท้า	- ถนนปูนสุข - ถนนบิณฑบาต - ถนนนเรศดำริห์	- ไม่มีถังขยะไว้ให้บริการ ในการทิ้ง	- สัมภาษณ์ - สังเกต
- การเก็บขยะบริเวณ ชายหาดมีความยาก ลำบาก	- ชายหาดตลอดแนว	- ไม่มีถนนเลียบชายหาด หัวหิน	- สัมภาษณ์
- ถังขยะบริเวณชาย หาดไม่เหมาะสมกับ สภาพภูมิทัศน์ชาย ทะเล	- ชายหาดบริเวณโรง แรมโซฟีเทล	- การเลือกใช้ประเภทของ ภาชนะเก็บกักขยะ บริเวณแหล่งท่องเที่ยว ไม่เหมาะสม	- สังเกต

ที่มา : จากการศึกษา (ผู้วิจัย, 2547)

6.2 การกำหนดแนวความคิดในการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหัวหิน

แผนภูมิ 6.1 กรอบแนวความคิดในการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหัวหิน

จากการศึกษาถึงพฤติกรรมของคนและประสิทธิภาพในการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหัวหินทำให้ทราบถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถสรุปภาพรวมของแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะของเทศบาล โดยเน้นการพัฒนาคนเป็นหลัก เนื่องจากคนเป็นปัจจัยที่สำคัญ

อันดับแรกที่ทำให้เกิดขยะและปริมาณที่เพิ่มขึ้นของขยะ ดังนั้นถ้าสามารถหาแนวทางในการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะ ย่อมส่งผลถึงปริมาณขยะที่จะลดน้อยลงไปอย่างมาก ประกอบกับการบริหารจัดการของเทศบาลทั้งทางด้านบุคลากร งบประมาณ รวมถึงอุปกรณ์ เครื่องมือที่เหมาะสม ย่อมทำให้การจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะต้องมีวิธีการจัดการขยะที่เป็นระบบเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้น โดยต้องอาศัยองค์ประกอบในแต่ละด้านประกอบกันอย่างมีระบบ

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะในบริเวณย่านดังกล่าว สรุปได้ว่าการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหัวหินที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังมีปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ อันจะทำให้ระบบการจัดการด้านขยะ รวมถึงสิ่งแวดล้อมโดยรวมไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เกี่ยวข้องทั้งองค์กรเทศบาลเอง หน่วยงานภาครัฐ-เอกชน ประชาชนใน ชุมชนองค์กรพัฒนาชุมชนจะต้องเฝ้าอำนวยความสะดวกช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชน

6.3.1 แนวทางการแก้ปัญหาขยะ

6.3.1.1 แนวทางการแก้ปัญหาขยะที่เกิดขึ้นบริเวณย่านพาณิชย์กรรม

1) ภาชนะเก็บกักขยะมีไม่เพียงพอ มีแนวทางแก้ไข คือ จัดซื้อภาชนะเก็บกักขยะมาเพิ่ม โดยการจัดตั้งหลายใบมาวางในจุดตั้งถังขยะสาธารณะและควรเพิ่มความถี่ในการกำหนดจุดตั้งวางภาชนะรองรับขยะในบริเวณดังกล่าวให้เหมาะสม รวมถึงการเลือกใช้ภาชนะเก็บกักขยะให้เหมาะสม ถูกสุขลักษณะ และจัดหาภาชนะใหม่มาวางทดแทนในกรณีที่สาธารณะเสียหายมากจนซ่อมแซมไม่ได้ หรือมีการสูญหายเกิดขึ้น

2) การเก็บขนขยะที่คั่งขวางทางจราจรแนวทางแก้ไขทำได้โดยเนื่องจากบริเวณถนนเดชาอนุชิต ถนนสระสงวณ ถนนพระปกเกล้าและซอยหัวหินทันสมัยเป็นย่านการค้าที่สำคัญของพื้นที่ ทำให้มีคนเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับถนนคับแคบ ทำให้การเก็บขนโดยใช้รถหมายเลข 12 ซึ่งเป็นรถเก็บขนชนิดอัดท้าย 6 ล้อ ซึ่งมีขนาดใหญ่ เป็นปัญหา ดังนั้นจึงควรจัดรถปิคอัพเล็กเข้ามาทำการเก็บขนแทนรถที่ใช้ในปัจจุบัน

3) ความล่าช้าในการเก็บขยะออกจากพื้นที่ แนวทางแก้ไขทำได้โดยการลดชั้นเรื่องเวลาเริ่มปฏิบัติงานและสั่งการให้พนักงานเก็บขยะของเทศบาลปฏิบัติหน้าที่เก็บขยะเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการคัดแยกขยะระหว่างปฏิบัติงาน โดยให้นำมาทำการคัดแยกที่สถานที่กำจัด

4) ไม่มีการคัดแยกขยะ แนวทางแก้ไขคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผลของการคัดแยกขยะว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากน้อยแค่ไหน รวมถึงการรณรงค์ให้มีการแยกประเภทของขยะในการทิ้งอย่างต่อเนื่อง

5) ขยะตกค้างในพื้นที่ มีแนวทางแก้ไข คือ ควรจัดพนักงานลำเลียงขนถ่ายขยะออกจากพื้นที่ ควรกำหนดจุดขนถ่ายขยะในบริเวณถนนเดชาอนุชิต โดยใช้ภาชนะเก็บกักขยะชนิดถังคอนเทนเนอร์ ซึ่งสามารถรองรับขยะได้มาก อีกทั้งยังสามารถใช้รถลากจูงขยะออกจากพื้นที่ได้ง่าย

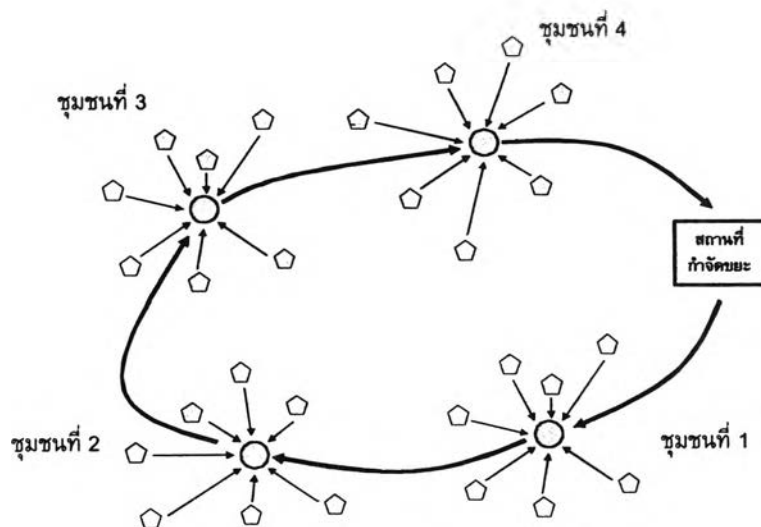
6) ถังขยะบริเวณตลาดสดไม่สัมพันธ์ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น มีแนวทางแก้ไขคือ ควรเปลี่ยนภาชนะเก็บกักขยะที่ใช้ในปัจจุบัน คือ เ Zeug ไม่ใใ ซึ่งนอกจากจะไม่สามารถรองรับกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากตลาดสดได้ และยังมีคุณสมบัติไม่ถูกสุขลักษณะ จึงควรเปลี่ยนมาใช้ภาชนะประเภทถังคอนเทนเนอร์ ซึ่งมีความจุในการเก็บกักขยะได้มาก อีกทั้งยังสามารถขนถ่ายลำเลียงขยะออกไปจากพื้นที่ได้โดยสะดวก

6.3.1.2 แนวทางการแก้ปัญหาขยะที่เกิดขึ้นบริเวณย่านที่อยู่อาศัย

1) ขยะตกค้างในพื้นที่ แนวทางการแก้ไข คือขยายการให้บริการเก็บขยะให้ทั่วถึง โดยการขยายเส้นทางของรถเก็บขยะเพื่อให้สามารถครอบคลุมทุกชุมชน ปัจจุบันการบริการเก็บขยะของเทศบาลบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยฝั่งตะวันตกของพื้นที่ส่วนใหญ่ ยังมีการบริการไม่ทั่วถึง ทำให้มีประชาชนในชุมชนดังกล่าวกำจัดขยะด้วยตนเอง ทำให้ส่งผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ดังนั้นการขยายเส้นทางรถเก็บขยะจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อการจัดการกับปัญหาดังกล่าว แต่อาจจะใช้รูปแบบการกำหนดจุดเก็บกักขยะภายในชุมชน โดยให้มีศูนย์กลางห่างจากกลุ่มบ้านเรือนไม่เกิน 100 เมตร และขอความร่วมมือประชาชนในการปฏิบัติ (แผนภูมิ 6.2)

2) ไม่มีการคัดแยกขยะ แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผลของการคัดแยกขยะว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไรมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากน้อยแค่ไหน รวมถึงการรณรงค์ให้มีการแยกประเภทของขยะในการทิ้งอย่างต่อเนื่อง

3) ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการทิ้งขยะแนวทางการแก้ไขคือเนื่องจากการตั้งวางถังขยะในชุมชนไม่เหมาะสมทำให้ประชาชนไม่นำขยะไปทิ้งยังจุดทิ้งขยะดังกล่าว เพราะเห็นว่าอยู่ไกลจากบ้านเรือน ดังนั้นการกำหนดจุดตั้งวางถังขยะชุมชน ควรกำหนดกลุ่มบ้านเรือนในละแวกเดียวกันประมาณ 5-6 ครัวเรือนต่อจุด หรือในทุกระยะ 100 เมตร (ในกรณีที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย) รวมถึงการขอความร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน (แผนภูมิ 6.2)

แผนภูมิ 6.2 รูปแบบการเก็บขนขยะที่เสนอแนะ

4) ขยะตกค้างบริเวณตลาดสดชุมชน แนวทางการแก้ไข คือเพิ่มเที่ยวในการเก็บขนขยะในช่วงเวลาเย็นอีก 1 รอบ โดยใช้รถหมายเลข 15 และ 16 ซึ่งเป็นเขตรับผิดชอบในพื้นที่ดังกล่าว ในการขนถ่ายขยะออกจากชุมชน หรือการใช้ภาชนะเก็บกักขยะชนิดถังคอนเทนเนอร์ เก็บกักขยะจากตลาดสดชั่วคราวก่อน แล้วใช้รถคอนเทนเนอร์มาลากจูงออกไปหลังจากเลิกการค้าขาย

6.3.1.3 แนวทางการแก้ไขปัญหายุ่งที่เกิดขึ้นบริเวณย่านชายทะเล

1) ชยะตกค้างในพื้นที่ แนวทางการแก้ไขคือ กำหนดจุดเก็บกักชยะชุมชนขึ้นเพราะรถเก็บขนไม่สามารถเก็บขนได้หมด ทุกตำแหน่งของชุมชน เนื่องจากไม่มีถนนเลียบชายหาด รวมถึงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรับทราบและปฏิบัติตามในการร่วมมือนำชยะมาทิ้งในจุดเก็บกักชยะดังรูปแบบในแผนภูมิ 6.2 และอาศัยความร่วมมือขององค์กรชุมชน ประสานความร่วมมือของประชาชนในการจัดการปัญหายุ่งในท้องถิ่น

2) การเก็บขนชยะกีดขวางการจราจร แนวทางการแก้ไข คือเนื่องจากการเก็บขนบริเวณดังกล่าวในปัจจุบัน ใช้รถเก็บขนหมายเลข 26 ซึ่งเป็นรถเก็บขนชนิดเปิดข้างเทท้าย 6 ล้อ ทำให้การเก็บขนลำบากเพราะถนนมีขนาดเล็กโดยเฉพาะถนนพูนสุข และถนนบดินทบาตร ทำให้การจราจรติดขัดมากในช่วงเวลาเย็น เพราะมีกิจกรรมจากการท่องเที่ยวคึกคัก จึงควรจัดรถเก็บขนชยะชนิดปิดอับเข้าทำการเก็บขนแทน

3) นักท่องเที่ยวทิ้งชยะลงบนพื้นถนน ทางเท้า แนวทางการแก้ไข คือจากการที่ไม่มีถังชยะในบริเวณถนนพูนสุข ถนนบดินทบาตร และชุมชนสมอเรียง ทำให้นักท่องเที่ยวทิ้งชยะลงบนพื้น ดังนั้นจึงควรจัดหาถังชยะมาบริการในพื้นที่ โดยออกแบบประเภทของชยะเพื่อความเหมาะสมกับสภาพภูมิทัศน์และปริมาณชยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่

4) การเก็บขนชยะบริเวณชายหาดมีความยากลำบาก แนวทางการแก้ไข คือ การออกข้อบัญญัติเทศบาลให้สถานประกอบการสถานที่พักริมทะเลจัดหาถังชยะมาวางไว้บริเวณชายหาดหน้าสถานที่ของตนเอง และรับผิดชอบในการจัดเก็บชยะมาส่งให้พนักงานเทศบาล แทนการใช้รถเก็บขนชยะวิ่งเก็บชยะบนชายหาดตลอดแนว หรือใช้ผ้าซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชายหาดหัวหินทำการลำเลียงชยะบริเวณชายหาดออกจากพื้นที่ซึ่งทำให้เกิดความสะดกในการเก็บขนแทนการใช้รถวิ่งเก็บบนชายหาด รวมทั้งเป็นการสร้างรายได้ให้กับเจ้าของมาอีกทางหนึ่ง

5) ถังชยะบริเวณชายหาดไม่เหมาะสมกับสภาพภูมิทัศน์ แนวทางการแก้ไข คือออกแบบถังชยะบริเวณชายหาดให้มีความสวยงาม เหมาะสมกับสภาพภูมิทัศน์ทางการท่องเที่ยวชายทะเล

6) ไม่มีการคัดแยกชยะ แนวทางแก้ไขสามารถทำได้เลย แนวทางการแก้ไข คือควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผลของการคัดแยกชยะว่ามีข้อดี ข้อเสียอย่างไร มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากน้อยแค่ไหน รวมถึงการรณรงค์ให้มีการแยกประเภทของชยะในการทิ้งอย่างต่อเนื่อง

6.3.2 ข้อเสนอแนะเส้นทางการเดินรถเก็บขนขยะ

ปัจจุบันเทศบาลเมืองหัวหินใช้วิธีการเก็บขนขยะ 2 รูปแบบด้วยกันคือ การเก็บขนขยะแบบบ้านต่อบ้าน และการเก็บขนจากภาชนะเก็บกักขยะสาธารณะที่เทศบาลจัดไว้ให้ ซึ่งรูปแบบการเก็บขนแบบบ้านต่อบ้านในบางพื้นที่ยังมีปัญหาที่ไม่เหมาะสมกับรูปแบบการเก็บขนเนื่องจากพื้นที่นั้นเป็นพื้นที่ที่ยากลำบากต่อการเข้าถึง มีถนนคับแคบ และชอยตัน ดังนั้นการเก็บขนของพนักงานเทศบาลจึงเกิดความล่าช้า เพราะต้องทำการเดินเข้าไปเก็บขนตามชอย ตามบ้านทุกบ้าน ทีละบ้าน ทีละหลัง จึงควรใช้วิธีการกำหนดจุดขนถ่ายขยะในพื้นที่ที่การเข้าถึงลำบาก โดยการใช้จุดนัดหมายการทิ้งขยะ ซึ่งจะใช้ในลักษณะของถังคอนเทนเนอร์ที่สามารถอุ้มขยะได้ในปริมาณมากในย่านบริเวณชุมชนหนาแน่น หรือการใช้ถังขยะพลาสติกวางในจุดที่มีปริมาณขยะน้อย

ในการจัดวางเส้นทางการเก็บขนขยะมูลฝอยนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการเก็บรวบรวมและขนส่งมูลฝอยให้มากขึ้น โดยในการจัดวางเส้นทางการเก็บขนจะพยายามรักษารูปแบบเส้นทางการเก็บขน และตำแหน่งของถังรองรับมูลฝอยในปัจจุบัน และการปรับปรุงเส้นทางจะต้องคำนึงถึงความสมดุลในแง่ของปริมาณขยะมูลฝอยและเวลาที่ใช้ในการเก็บขน และความซ้ำซ้อนของเขตการเก็บขนของรถแต่ละคัน ดังนั้นจึงทำการศึกษาถึงความเหมาะสมของเส้นทางการเก็บขนขยะของเทศบาลเมืองหัวหินในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อดูจากสภาพเส้นทางการเก็บขนในปัจจุบัน พบว่ายังมีบางเส้นทางที่มีการเก็บขนที่ซ้ำซ้อน หรือวิ่งทับเส้นทางกันมากเกินไป ประกอบกับบางเส้นทางมีการจราจรหนาแน่น ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด โดยเฉพาะต้องมีการกลับรถในบริเวณดังกล่าว (แผนที่ 6.1)

ดังนั้นจึงมีการเสนอแนะเส้นทางใหม่ให้เหมาะสม โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- 1) เส้นทางการเก็บขนไม่ซ้ำซ้อน หรือวิ่งในแนวเดียวกันมากเกินไป
- 2) กระจายการเก็บขนให้เต็มพื้นที่ สามารถเก็บขนได้ทุกจุดที่มีการตั้งถังรองรับ
- 3) เสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการเก็บขนขยะน้อยที่สุด
- 4) ไม่ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดและเหมาะสมกับเวลาในการเก็บขน
- 5) เหมาะสมกับชนิดและขนาดของรถเก็บขนขยะที่เลือกใช้
- 6) หลีกเลี่ยงการเก็บขนในช่วงโมงเร่งด่วน โดยเฉพาะในย่านที่มีการจราจรติดขัด
- 7) พยายามจัดเส้นทางเดินรถรถเก็บขนมูลฝอยให้เลี้ยวซ้ายมากที่สุด เพราะไม่ต้องหยุดชะงักหากต้องเลี้ยวขวาที่ตัดข้ามช่องจราจร
- 8) เส้นทางการเดินรถ ต้องพยายามให้แนวการเก็บอยู่ด้านซ้ายให้มากที่สุด และหลีกเลี่ยงการตัดข้ามถนนที่เป็นถนนกว้างและหรือมีปริมาณจราจรสูง

จ. เพชรบุรี

อ. ชะอำ

จ. ประจวบคีรีขันธ์

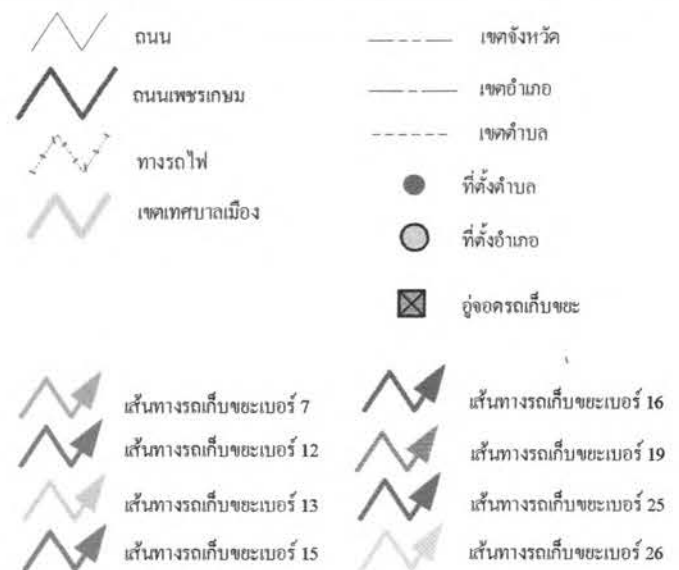
อ. ปราณบุรี

อ่าวไทย

การจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน

แผนที่ 6.1 เส้นทางเสนอแนะการเดินรถ เก็บขนขยะในพื้นที่เทศบาลเมืองหัวหิน

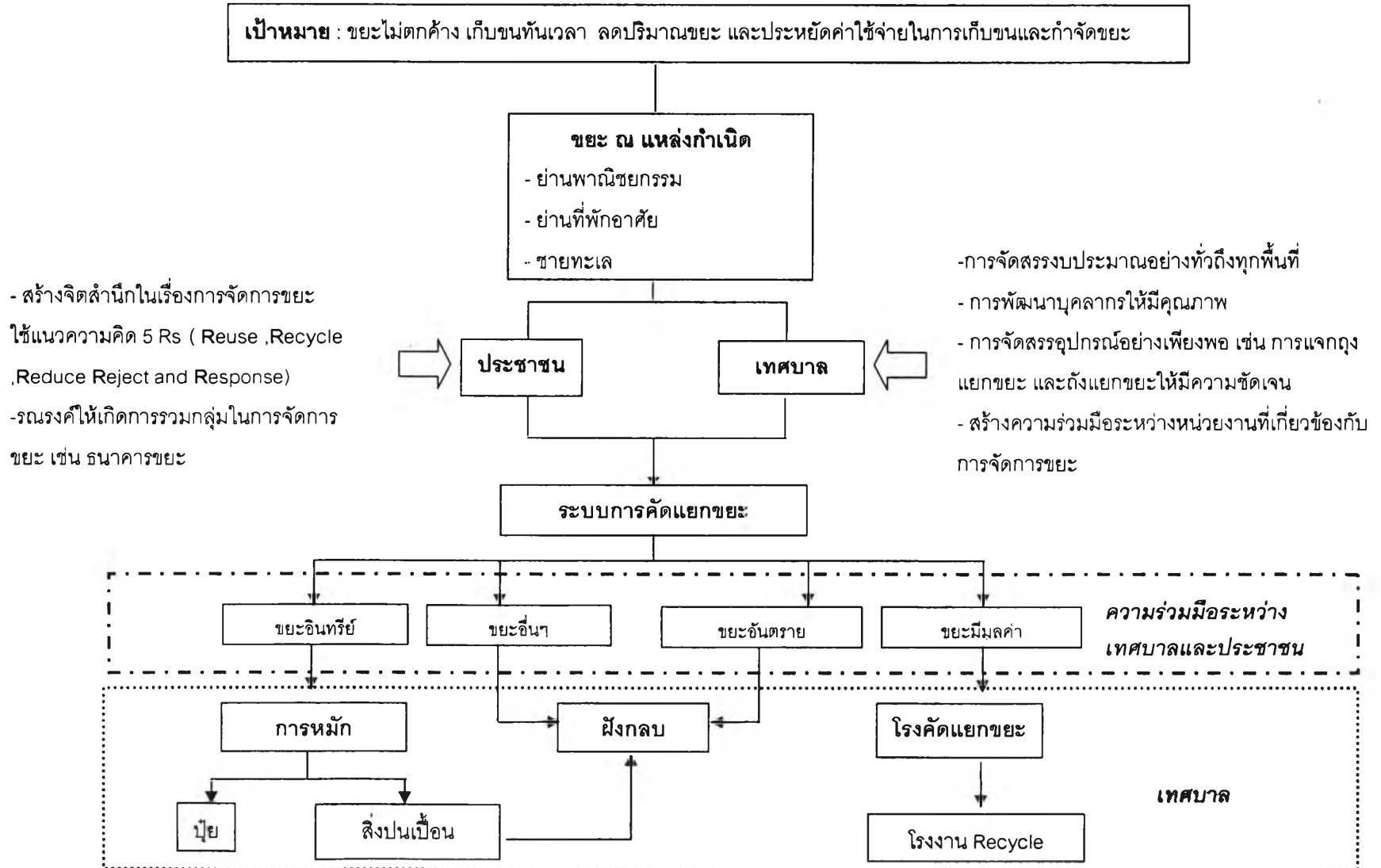

ที่มา : เทศบาลเมืองหัวหิน

6.3.3 แนวทางของรูปแบบการกำจัดขยะแบบครบวงจร

จากการศึกษาถึงแผนพัฒนาของเทศบาลเมืองหัวหิน พบว่า เทศบาลมีแผนโครงการที่จะสร้างระบบการจัดการขยะแบบครบวงจร กล่าวคือ ในปัจจุบันเทศบาลมีสถานที่ฝังกลบขยะที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการรองรับขยะที่จะเกิดขึ้นได้ในปริมาณมากๆ ได้ จึงมีโครงการที่จะก่อสร้างโรงหมักปุ๋ยและโรงคัดแยกขยะในบริเวณสถานที่ฝังกลบในปัจจุบัน ดังนั้นการสร้างโรงหมักปุ๋ยและโรงคัดแยกขยะขึ้น เทศบาลจะต้องมีการคัดแยกขยะที่เป็นระบบ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนเป็นอย่างมาก และการก่อสร้างโรงหมักปุ๋ยจึงต้องมีการแยกประเภทของขยะเป็นขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ โดยไม่ทิ้งปะปนกับขยะประเภทอื่นๆ ซึ่งเมื่อดูจากประเภทของขยะที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน พบว่าขยะประมาณครึ่งหนึ่งของขยะทั้งหมดเป็นขยะประเภทเศษอาหาร ดังนั้นจึงได้นำเสนอแนวทางการกำจัดขยะแบบครบวงจร เพื่อให้สอดคล้องกับโครงการที่จะเกิดขึ้นต่อไป การกำจัดขยะแบบครบวงจรของเทศบาลจำเป็นจะต้องมีรูปแบบการแยกประเภทของขยะที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงควรมีการแบ่งประเภทของขยะออกเป็นขยะอินทรีย์ ขยะมีมูลค่า ขยะอันตราย และขยะอื่นๆ ซึ่งจะทำให้สามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ กล่าวคือการหมักขยะอินทรีย์ทำให้ได้ปุ๋ย และขยะที่มีมูลค่าก็สามารถนำมาแปรรูปและนำกลับมาใช้ใหม่ได้ รวมทั้งการฝังกลบขยะอันตรายอย่างถูกหลักก็จะสามารถลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมาก ซึ่งระบบการคัดแยกดังกล่าวเทศบาลไม่สามารถดำเนินการปฏิบัติได้เพียงฝ่ายเดียว ยังต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยการปลูกสร้างจิตสำนึกในการรักษาความสะอาดและรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับสนับสนุนให้มีการรวมตัวขององค์กรชุมชนขึ้น โดยอาศัยผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ผลักดันให้โครงการคัดแยกขยะชุมชนประสบผลสำเร็จ รวมทั้งความร่วมมือขององค์กรที่มีส่วนในการจัดการและคัดแยกขยะภายในชุมชน เช่นผู้ประกอบการค้า ร้านรับซื้อของเก่า คนคู้ขยะ เจ้าของตลาด ตัวแทนพ่อค้าแม่ค้าในตลาด เป็นต้น โดยต้องมีการประสานความร่วมมือกันในทุกๆ ฝ่ายอย่างจริงจังในการจะนำมาซึ่งความสำเร็จของโครงการ ประกอบกับการมีระบบการบริหารจัดการที่มีระบบของเทศบาล ทั้งในด้านการจัดสรรงบประมาณในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ การพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรเทศบาลให้มีคุณภาพ มีการจัดสรรอุปกรณ์ที่จำเป็นในการคัดแยกขยะ เช่นภาชนะเก็บกักขยะแยกประเภทตามจุดต่างๆ ให้ครอบคลุมทั่วถึง รวมถึงการคัดแยกขยะแยกประเภทให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความสะดวกในการแยกประเภทขยะและได้รับการตอบรับจากประชาชนมากขึ้น อีกทั้งยังต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในด้านการจัดการขยะ ทั้งในเทศบาลเองและระหว่างหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบ เพื่อประสานการดำเนินงานติดตามผล และตรวจสอบโครงการได้อย่างมีระบบมากขึ้น(แผนภูมิ6.3)

แผนภูมิที่ 6.3 แนวทางการกำหนดรูปแบบการกำจัดขยะ

6.3.4 แนวทางในด้านการบริหารจัดการ

การศึกษาถึงปัญหาโครงสร้างการบริหารเทศบาลเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดบางประการที่อาจเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งทำให้การบริหารของเทศบาลยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีระบบ

1) องค์การ

ปัญหาและสาเหตุ

เทศบาลมีการบริหารดำเนินการเพียงหน่วยเดียวหรือด้านเดียว ทั้งการบริหารในองค์กรเอง ไม่ว่าจะเป็นในระดับกอง หรือระดับฝ่าย รวมถึงการบริหารระหว่างองค์กร ซึ่งขาดการประสานงาน หรือการเชื่อมโยงกันที่ดีกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการ

มาตรการแก้ไข

ภายในองค์กรเองควรมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติให้กับพนักงานทั้งในระดับปฏิบัติการ รวมถึงระดับบริหารให้ชัดเจน มีการประสานความเชื่อมโยงให้สอดคล้องกัน และควรมีการตรวจสอบและประเมินผลในการปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

ระหว่างองค์กรควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่จะเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางการบริหารปฏิบัติ เพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประสานงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ซึ่งอาจมีคณะทำงานเฉพาะด้านตามประเด็นปัญหาเพื่อช่วยงานเทศบาล โดยมีองค์ประกอบจากหน่วยงานของเทศบาล ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนภาคเอกชนรวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิ

2) บุคลากร

ปัญหาและสาเหตุ

เทศบาลมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมที่ต้องใช้บุคลากรที่เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และช่าง ทำให้ในภาพรวมเทศบาลขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2545-2549) มีการกำหนดโครงการหลายโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะอย่างมีระบบ เช่น โครงการก่อสร้างระบบคัดแยกขยะมูลฝอย โครงการก่อสร้างเตาเผาขยะติดเชื้อ รวมทั้งโครงการก่อสร้างโรงหมักปุ๋ย ซึ่งทำให้ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมากขึ้น ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมบุคลากรใหม่ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับภารกิจและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

มาตรการแก้ไข

- 1) การเพิ่มทักษะ ความรู้ ความชำนาญ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากรที่มีอยู่ให้มีขีดความสามารถที่จะรองรับงานด้านสิ่งแวดล้อมและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 2) เพิ่มหรือบรรจุอัตราบุคลากรใหม่ที่มีความรู้เฉพาะทาง
 - 3) การเปิดโอกาสให้เอกชนมาทำงานแทนในบางเรื่อง
- 3) ระเบียบ/ข้อบังคับ/กฎหมาย

ปัญหาและสาเหตุ

เทศบาลได้มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับการรักษาความสะอาดภายในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน แต่ในปัจจุบันมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เช่น การทิ้งขยะและกองวัสดุก่อสร้างผิดระเบียบ การค้าขายในช่องทางจราจรและเขตต้องห้าม การลुक้าขายหาและที่สาธารณะ การทิ้งขยะลงในคูคลอง ทำให้ส่งผลเสียต่อปัญหาด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง อีกทั้งปัญหาทางด้านคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

มาตรการแก้ไข

เทศบาลต้องเร่งรัดในการเข้มงวดให้มีการปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายต่างๆ ที่ได้ประกาศไว้ให้เป็นรูปธรรมโดยด่วน และพิจารณาประกาศใช้กฎระเบียบเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบโดยตรงของเทศบาล เช่น การจัดการขยะ และการจัดการน้ำเสีย โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และสร้างจิตสำนึกกับผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ และกำชับให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งพนักงานเทศบาล หรือประชาชนเองให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

6.3.5 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนภายในพื้นที่กับหน่วยงานที่มีหน้าที่ รับผิดชอบ ถือว่ามีความสำคัญต่อการจัดการขยะเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของคนในท้องถิ่น และผลเสียจากปัญหาขยะที่เกิดขึ้น โดยจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะได้อย่างมาก ซึ่งปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ภายในพื้นที่ยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดการขยะ ณ แหล่งกำเนิดของชุมชนเท่าที่ควร เพราะขาดการประสานงานระหว่างประชาชนกับหน่วยงานทำให้ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการต่างๆ ในการจัดการขยะ ดังนั้นปัญหาขยะที่เกิดขึ้นประชาชนในท้องถิ่นจึงมีส่วนเกี่ยวข้อง ในด้านพฤติกรรมกรอุปโภค บริโภค และพฤติกรรมกรทิ้งขยะของคนในชุมชน โดยจะต้องร่วมกันสร้างจิตสำนึกในด้านการจัดการขยะ และผลกระทบจากปัญหาขยะโดยที่ไม่ปิดการะรับผิดชอบไปให้ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลและกำจัดขยะ

เพียงฝ่ายเดียว โดยจะช่วยให้การจัดการขยะชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนหลักการ “ผู้ใดทำให้เกิดมลพิษ ผู้นั้นต้องรับผิดชอบ” ซึ่งจะต้องใช้วิธีการ 5Rs มาควบคุมดำเนินการ ได้แก่

- 1) Reduce หมายถึง การลดปริมาณขยะให้น้อยลง ด้วยการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดขยะได้น้อย
- 2) Reuse หมายถึง การนำผลิตภัณฑ์ที่จะทิ้งแล้วกลับมาใช้ใหม่ในลักษณะของการใช้ซ้ำ
- 3) Recycle หมายถึง การนำผลิตภัณฑ์ที่จะทิ้งแล้วมาแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่
- 4) Reject หมายถึง การปฏิเสธการใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัด โดยผู้บริโภค/โรงงานปฏิเสธการใช้วัตถุดิบที่ยากต่อการกำจัดในการบริโภคหรือผลิตสินค้า
- 5) Response หมายถึง ผู้ผลิต/ ผู้ทิ้งขยะยอมรับมาตรฐานการและวิธีการต่างๆ ที่นำเสนอเพื่อไปสู่เป้าหมายของการลดปริมาณขยะให้น้อยลง

การใช้หลักการ 5Rs นี้จะสามารถลดปริมาณขยะให้น้อยลง ซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาที่ต้นเหตุ และจะต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ที่จะช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการจัดการขยะ ดังนั้นประชาชนจำเป็นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจรูปแบบของการจัดการขยะที่ถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติได้ กล่าวคือต้องมีการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด แบ่งขยะออกเป็น 4 ประเภท และการใช้หลัก 5Rs อีกทั้งเทศบาลจะต้องสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนในเรื่องของการเก็บขนขยะ การกำจัดขยะ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมกาทิ้งขยะของประชาชน

การติดต่อประสานงานระหว่างเทศบาลกับประชาชน โดยจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ การประชาสัมพันธ์ และสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะของชุมชน รวมถึงสร้างความรู้สึที่ดีเพื่อให้เกิดความผูกพันกับพื้นที่ อธิบายถึงระบบการจัดการขยะในเบื้องต้นว่า ทุกคนสามารถกระทำได้ด้วยตนเอง และผลจากการให้ความร่วมมือจะก่อให้เกิดประโยชน์ด้านใดบ้าง โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือผ่านตัวแทนหรือผู้นำชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการรักษาความสะอาดของชุมชน มีกิจกรรมสนับสนุนที่ต่อเนื่อง มีความเข้มแข็งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในท้องถิ่นได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำมาซึ่งแนวทางในการจัดการขยะ สามารถลดปริมาณขยะ ลดปัญหาขยะตกค้างและง่ายต่อการกำจัดขยะ แต่จากอดีตที่ผ่านมาเทศบาลยังมิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างเป็นทางการเท่าใดนัก นอกจากการรณรงค์เป็นครั้งคราว ขาดความต่อเนื่อง การตรากฎหมายของเทศบาลขึ้นมาบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะก็เป็นเพียงการกำหนดภาระหน้าที่ของประชาชนให้ทิ้งขยะลงในภาชนะที่จัดไว้ให้และจะต้องปกปิดให้มิดชิดถูกสุขลักษณะเท่านั้น แต่มี

ได้กำหนดภาระหน้าที่ในการคัดแยกขยะ หรือกำหนดเป็นมาตรการจูงใจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมลดปริมาณขยะหรือลดปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ดังนั้นหากเทศบาลเร่งรัดให้มีการตรากฎหมายขึ้นกำหนดเป็นเทศบัญญัติเพื่อการ รองรับถึงสิทธิและหน้าที่ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะภายใต้รูปแบบหรือวิธีการที่ได้ นำเสนอมาในตอนต้นอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะจูงใจให้ประชาชนได้เห็น ความสำคัญของการจัดการขยะในชุมชนอีกทั้งยังเป็นวิธีทางที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยที่ระบุให้ประชาชนมีสิทธิ มีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการคุ้มครอง ส่ง เสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อม ที่ จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน

6.3.6 แนวทางการควบคุมด้วยกฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนนั้นประกอบด้วยกฎหมายหลัก คือ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยมีกฎหมายฉบับอื่นๆ เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน เป็นกฎหมาย ประกอบ และมีกฎหมายท้องถิ่น คือ เทศบัญญัติเป็นตัวกำหนดรายละเอียดและแนวทางปฏิบัติใน การจัดการขยะในระดับท้องถิ่น

ผลจากการวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติการส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พบว่า กฎหมาย กำหนดให้หน้าที่ในการจัดการขยะเป็นของรัฐเท่านั้น และให้ความสำคัญกับการรักษาความ สะอาด โดยกำหนดหน้าที่ของประชาชนมิให้ทิ้งขยะในที่ห้าม กำหนดหน้าที่ของเทศบาลในการเก็บ ขนและกำจัดขยะโดยใช้งบประมาณของทางราชการ ทำให้ภาระหน้าที่ของเทศบาลในการจัดการ ขยะนับวันจะเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของจำนวนประชากรและปริมาณขยะ ไม่สมดุลกับงบประมาณ และขีดความสามารถของเทศบาล

จากอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในด้านการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหัวหินพบว่า มีผู้เกี่ยวข้องอยู่หลายกลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ในกองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมในฐานะองค์กรปฏิบัติ มีหน้าที่ในการวางแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายและนโยบายของเทศบาล ซึ่งเป็นหน่วย งานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการจัดการขยะของเทศบาลโดยตรง พนักงานเก็บขนขยะและ พนักงานขับรถเก็บขนขยะ มีหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติตาม กฎระเบียบข้อบังคับตามที่เทศบาลกำหนด โดยภายใต้กฎหมายท้องถิ่น คือ เทศบัญญัติ

ปัจจุบันเทศบาลมีหน้าที่ในการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลและออกกฎหมายใช้บังคับในท้องถิ่นได้โดยการตราเป็นเทศบัญญัติ จึงเป็นผู้ที่ปฏิบัติและแก้ปัญหาโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา การจัดการกับปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ยังไม่สามารถบรรลุผลเท่าที่ควร ในการแก้ปัญหาขยะตกค้างและลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น กฎหมายในปัจจุบันยังไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการขยะ ในด้านการคัดแยกขยะ การใช้ซ้ำ หรือการนำไปแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเทศบาลไม่สามารถส่งการหรือควบคุมระเบียบนี้ได้โดยตรง เนื่องจากขยะที่เกิดขึ้น ณ แหล่งกำเนิดยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของอาคารบ้านเรือน และมีพฤติกรรมทิ้งขยะของประชาชนเป็นตัวกำหนด เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนให้ประชาชนแยกขยะจากบ้านเรือนก่อนทิ้ง จึงควรออกเป็นเทศบัญญัติกำหนดให้ผู้ที่ทิ้งขยะจากบ้านเรือนจะต้องแยกขยะเป็นประเภทตามที่กำหนด และทิ้งขยะตามวัน เวลา และสถานที่ที่ทางเทศบาลกำหนด รวมถึงจะต้องเพิ่มระเบียบการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้นของพนักงานที่เกี่ยวข้อง มอบหมายหน้าที่พนักงานเก็บขนตามแผนและมีการจัดระเบียบเกี่ยวกับการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างพนักงาน เช่น ระเบียบปฏิบัติงานของพนักงานเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ และวิธีการเก็บขนขยะให้ชัดเจน ระเบียบเกี่ยวกับสวัสดิการพนักงาน การจัดสรรรายได้ให้กับพนักงานเก็บขนในการคัดแยกขยะออกไว้ขาย กำหนดระเบียบห้ามพนักงานเก็บขนคัดแยกขยะระหว่างเก็บขน จึงจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจและตกลงกับพนักงานให้เรียบร้อยก่อนเริ่มปฏิบัติงานและประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่จะชี้ความสำเร็จของงาน

การจัดการขยะของเทศบาลนอกจากจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว ยังจะต้องอาศัยตัวบทกฎหมายมาใช้ควบคุม โดยออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแยกขยะชุมชนจากบ้านเรือน ได้แก่ เทศบัญญัติว่าด้วยการกำหนดให้ประชาชนแยกขยะ และกำหนดระเบียบของเทศบาลใหม่ให้สอดคล้องกับการคัดแยกขยะ เช่น ระเบียบปฏิบัติของพนักงานเก็บขนขยะเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ และวิธีการเก็บขนขยะ ระเบียบเกี่ยวกับสวัสดิการพนักงาน ระเบียบเกี่ยวกับการจัดการกองขยะของเทศบาล โดยกำหนดให้การเก็บขนขยะจะต้องไม่มีการคัดแยกขยะ มีมูลค่าระหว่างการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของการเก็บขนขยะสูงขึ้นและประหยัดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น การชดเชยรายได้ของพนักงานเก็บขนที่ปกติเคยได้รับจากการคัดแยกขยะมีค่ากลางทาง มาเป็นการคัดแยกที่กองขยะแล้วนำมาจัดเป็นสวัสดิการของพนักงานเสริมจากเงินเดือน

ระเบียบเกี่ยวกับการจัดการกองขยะของเทศบาล ซึ่งกองขยะของเทศบาลเป็นสถานที่ที่เทศบาลใช้สำหรับการรวมกองขยะที่เก็บขนมาจากที่ต่างๆ เพื่อกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบเป็นสถานที่ที่อยู่ในความดูแลของเทศบาล โดยจะถือว่าขยะที่ขนมาเป็นทรัพย์สินของเทศบาล

อย่างไรก็ตาม บริเวณกองขยะเท่าที่ปรากฏ จะมีบุคคลเข้ามาคุ้ยเขี่ยค้นหาขยะ เพื่อนำไปขาย ดังนั้นจะต้องกันบุคคลภายนอกออกจากพื้นที่และให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตคัดแยกขยะ เท่านั้นที่จะสามารถเข้าไปทำการคัดแยกขยะได้ โดยออกระเบียบสำหรับการจัดการขยะ แล้วติดประกาศหรือคำสั่งห้ามให้ชัดเจน

การออกเทศบาลบัญญัติในการจัดการขยะของเทศบาลนั้น หากได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนอย่างจริงจัง จะทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อการเก็บขนเพื่อนำไปทำลายหรือกำจัดขยะ ซึ่งการออกเทศบัญญัติที่ว่านี้จึงมีความละเอียดอ่อนไม่น้อยต่อการตราเป็นกฎหมายขึ้นใช้บังคับแก่ประชาชน เพราะเป็นขั้นตอนที่ต้องได้รับการตอบสนองจากประชาชนเป็นอย่างมาก ซึ่งในระยะสั้นถ้าการจัดการของเทศบาลไม่สามารถทำให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน อาจทำให้ประชาชนได้แค้นหรือปฏิเสธต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ในขั้นตอนดังกล่าวควรจะต้องอาศัยมาตรการหรือกลไกทางสังคมดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะให้ประชาชนจนเกิดความตระหนักถึงผลที่ตามมาจากปัญหาขยะในชุมชน ควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมาย เพื่อการจัดการที่มีประสิทธิภาพและบรรลุผลที่วางไว้

ซึ่งการใช้มาตรการทางกฎหมาย เป็นมาตรการที่ต้องนำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับมาตรการทางสังคม การใช้มาตรการดังกล่าวจะช่วยให้การจัดการขยะชุมชนเป็นไปอย่างถูกต้อง สนับสนุนในหลักการ "ผู้ใดทำให้เกิดมลพิษ ผู้นั้นต้องรับผิดชอบ" ซึ่งเป็นการจัดการขยะโดยไม่ปิดภาระรับผิดชอบไปให้ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลและกำจัดขยะเพียงฝ่ายเดียว โดยรูปแบบดังกล่าวจะเป็นปัจจัยให้ผู้ทิ้งขยะในครัวเรือนเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายตามปริมาณที่ตนเองทิ้ง จะทำให้เกิดความระมัดระวังในการทิ้งมากขึ้น

จากการเสนอแนะถึงการนำวิธีการ 5Rs มาใช้ในการจัดการขยะได้พิจารณาถึงความสอดคล้องกับตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน สรุปได้ว่า

1) การลดปริมาณขยะ (Reduce) ซึ่งการคัดแยกขยะเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้ผลทำให้ลดปริมาณขยะลงไปได้ก็จริง แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายโดยตรงที่จะกำหนดให้มีการคัดแยกขยะ ณ แหล่งที่ทิ้งขยะ

2) การนำผลิตภัณฑ์ที่จะทิ้งแล้วกลับมาใช้ใหม่ในลักษณะของการใช้ซ้ำ (Reuse) โดยในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่จะใช้บังคับให้มีการใช้ซ้ำผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการใช้ไปแล้ว ซึ่งต้องอาศัยวิธีการรณรงค์เพื่อชักจูงให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำ

3) การนำผลิตภัณฑ์ที่จะทิ้งมาแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ (Recycle) ซึ่งปัจจุบันดำเนินการโดยธุรกิจเอกชนในรูปของธุรกิจ โดยไม่มีกฎหมายโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้ผลิตและผู้ค้าสินค้า

4) การปฏิเสธการใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัด (Reject) เช่น พลาสติกและโฟมและในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายโดยตรงที่จะห้ามการใช้พลาสติกและโฟมและผลิตภัณฑ์อื่นที่ยากต่อการกำจัด

5) การยอมรับรับมาตรการและวิธีการต่างๆที่นำเสนอไป (Response) มาตรการทางกฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะทำให้ประชาชนยอมรับ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการให้ความรู้ในเรื่องการจัดการขยะและใช้มาตรการทางสังคมและเศรษฐศาสตร์ช่วย อันจะทำให้เกิดความร่วมมือจากประชาชนได้

ซึ่งจากกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่า การที่จะนำรูปแบบการจัดการแบบ 5Rs มาปรับใช้ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายโดยตรงในทางปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดการจัดการขยะรูปแบบ 5Rs ไม่ได้รับการปฏิบัติจากประชาชนเท่าที่ควร การกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับ "ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย" จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการทิ้งขยะมากขึ้น และใช้การรณรงค์รูปแบบ 5Rs มาใช้ปฏิบัติร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหลักการ "ผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย" อาจใช้ในรูปแบบบังคับใช้กับประชาชนในครัวเรือน โดยการกำหนดปริมาณการทิ้งขยะของประชาชนในครัวเรือนต่อการจ่ายค่าธรรมเนียมในการเก็บขนและกำจัดขยะ กล่าวคือ ครัวเรือนใดทิ้งขยะมากก็จ่ายมาก ทิ้งขายน้อยก็จ่ายน้อย โดยมีกำหนดมาตรฐานค่าธรรมเนียมให้เหมือนกัน จัดทำระบบฐานข้อมูลให้เป็นพื้นฐานเดียวกันที่จะสามารถติดตาม ตรวจสอบการเกิดขยะ ณ แหล่งกำเนิดของครัวเรือน ด้วยเครื่องมือที่นำสมัย โดยอาจส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการขยะ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมากขึ้น เพราะการกำหนดวิธีดังกล่าวอาจเกิดความไม่โปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการมีผลทางการเมืองในการหาเสียงที่เพิ่มภาระให้กับประชาชนมากขึ้นในการจ่ายค่าบริการเก็บขนและกำจัดขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในระยะยาวจะมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนรวมลงทุนก่อสร้างหรือบริหารและดำเนินการแบบธุรกิจที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้

การคัดเครื่องมือในการนำมาใช้ควบคุมการจัดการขยะเป็นเพียงขั้นตอนแรก แต่สิ่งที่ยากกว่านั้นคือการกำหนดมาตรการที่สอดคล้องกับการใช้เครื่องมือในทางปฏิบัติและความเป็นไปได้ เช่น มาตรการทางกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการปฏิบัติในการลงโทษที่เหมาะสม และการสร้างองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ ที่บังคับใช้กฎหมายหรือความร่วมมือของทุกฝ่ายในทางปฏิบัติต่อมาตรการนั้นๆ ตลอดจนการสร้างบุคลากรในองค์กรที่มีความรู้ความเข้าใจต่อเครื่องมือหรือมาตรการนั้นๆ นอกจากนี้การที่ประชาชนจะเข้าใจข้อกำหนดและมาตรการบังคับใช้นั้น มาตรการการประชาสัมพันธ์ก็เป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ยากกว่าการคิดเครื่องมือหรือมาตรการมาใช้

6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษานี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาในพื้นที่อื่นๆที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการพัฒนาต่างๆ ด้านการจัดการขยะที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่